

Biyolojik İnsanlığın Sonu mu Geldi?

Is This the End of Biological Humanity?

ABDURRAZAK GÜLTEKİN

Bingöl University

Received: 24.11.2024 | Accepted: 29.12.2024

Abstract: Transhumanism represents the quest of humans to transcend their biological limitations and continue their own evolution by taking advantage of technological developments. This idea believes that the development of artificial intelligence (AI) will play a central role in the future of humans. From this perspective, this article examines the question of whether the transhumanist perception that emerged under the influence of AI will bring about the end of biological humanity. The increasing capabilities of AI have brought about a radical questioning of what human selfhood and identity mean. AI has the potential to surpass the decision-making, learning and problem-solving capacities known as human metacognitive processes. In this context, transhumanist thought is seen as the next evolutionary step of humanity for humanity. However, there is a growing belief that this evolutionary leap also brings with it the risk of the disappearance of biological humans. This article examines this process from two fundamental perspectives: First, the rise of technological entities that can replace the physical existence of biological humans; and second, the situation where human consciousness becomes independent of biological beings through the transfer of human consciousness to digital environments.

Keywords: Transhumanism, biological life, posthumanism, evolution, artificial intelligence.

Giriş: Biyolojik İnsanlığın Sonu?

İnsanın kendisini doğa ve tanrı karşısındaki konumlandırma çabası-ndan meydana gelmiş insanlık tarihi, aynı zamanda insanın varoluşunun başlangıcından bu yana, biyolojik yapısının sınırlandıran potansiyelini açığa çıkarmasını engelleyen alanlarla mücadele edişini ifade etmektedir. Sınırları aşma süreci evrimsel bir yeniden oluşu meydana getirirken her yeni var oluş kendi içinde sınırlılığı barındırmaktadır. Bu sınırları aşma süreci insanı yeni evrimsel süreçlere sevk etmektedir. Doğanın kendisini sınırlandığı ve bu sınırları aştığına dair örneklerle gelecek olursak özellikle ateşin bulunması, tarımın geliştirilmesi, sanayi devrimi ve nihayetinde dijital çağın başlaması, insanların doğayı ve kendi biyolojisini kontrol etme çabalarının sadece birkaç örneğidir. Düşünce tarihi dikkate alındığında İlkçağda doğa salt bilme amacıyla ele alınır ve bilmek için bilgi araştırılmıştır fakat modern dönemde güç elde etmek için bilme çabası görülmektedir. Ancak bunların dışında 21. yüzyılda, bu çabalar daha önce hiç olmadığı kadar ileri bir noktaya taşınmıştır. Özellikle yapay zeka, genetik mühendisliği, sibernetik ve biyoteknoloji gibi alanlarda kaydedilen büyük ilerlemeler, insanlığın biyolojik sınırlarını aşmasına olanak tanımıştır. Bu gelişmeler, “biyolojik insanlığın sonu mu geldi?” sorusunun sorulmasını önemli hale getirmiştir.

İnsanın ve belki de dünyanın dönüşümünü ifade eden bu yeni dünya anlayışında Transhümanizm, insan doğasının bu radikal dönüşümünün merkezinde yer alan bir düşünce akımı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu akım, teknolojinin, insanlığın biyolojik yapısını ve bilişsel kapasitelerini aşarak daha üstün bir varoluş biçimine evrilmesine olanak tanıyacağını savunmaktadır (Can, 2022a). Transhümanistlere göre, insan biyolojisi, teknoloji aracılığıyla aşılabilir ve insanlık, “post-insan” olarak adlandırılan yeni bir varoluş biçimine geçebilir. Ancak bu görüş, insan doğasının özüne dair derin felsefi soruları da beraberinde getirmektedir. Posthümanizm yahut post insan anlayışı ile insan Tanrıdan daha öncelikli hale getirilmeye çalışılmaktadır (Günay, 2023). İnsan evrimi üzerine çok sayıda teori öncüsü vardır ve bunların izleri çok sayıda kaynakta bulunabilir, hepsi biyolojik insanın insan için evrimin son aşaması olmadığını öne sürmektedir (More,). Bu yönüyle insan doğallığını kaybederek fizyolojisi ve biyolojisi değişmiş evrimsel süreçte farklı bir varlık kazanmış olacaktır. Bununla birlikte transhümanizmde insanın kusurlu yanları robotik ve teknolojik olarak değiştirilerek

yahut iyileştirilerek Tanrısal özellik kazandırılmaya çalışılmaktadır. Hatta insana Tanrı'nın sonsuzluğu bu şekilde kazandırılmaya çalışılmaktadır.

Bu makale, transhümanizm bağlamında teknolojinin biyolojik insanlığı nasıl etkilediğini ve bu etkilerin biyolojik insanlığın sonunu getirip getirmeyeceğini inceleyecektir. İlk olarak, transhümanizmin ne olduğu ve insanlık üzerindeki potansiyel etkileri ele alınacak, ardından biyoteknoloji ve yapay zeka gibi alanlarda kaydedilen ilerlemelerin insan evrimini nasıl dönüştürebileceği tartışılacaktır.

Transhümanizm: İnsan Ötesi Bir Vizyon

İlk defa J. Huxley tarafından kullanılan Transhümanizm, teknolojik aletler yardımıyla insanın kusurlu doğasının mükemmelleştirilmesini (Dağ, 2020a), insan doğasını teknolojik müdahaleler yoluyla aşmayı amaçlayan bir felsefi harekettir. Bu düşünce hareketi zamanla akım haline gelmiş ve insanın biyolojik sınırlamalarının ötesine geçerek daha ileri bir varoluş biçimine ulaşabileceğine inananların takip ettiği bir düşünce olmuştur. Bu düşünce yaratılmış insan fikrine bir tür alternatif yahut başkaldırı şeklinde ifade edilebilir. Çünkü yaratılmış insan belirli ve sınırlı bir yapıya sahiptir ancak evrimsel süreç içerisinde gelişimini devam ettiren varlıklar dikkate alındığında insan bu evrimsel süreçte bir aşamadır ve sınırlılıkları mevcuttur bu sınırlılıklarını evrende sürekli değişim ve gelişimin varlığı dikkate alındığında aşılabilecek gibi durmaktadır.¹ Transhümanist düşünce, insanın hem bilişsel ve hem de fiziksel kapasitelerini artırmayı, onun sınırlı ve eksik görülen ömrünü uzatmayı ve nihayetinde onu ölümsüzlüğe ulaştırmayı hedeflemektedir. Bu bağlamda düşünüldüğünde transhümanizm, insanın kusurlu biyolojisinin, teknolojik araçlar aracılığıyla yeniden tanımlanıp kurgulanabileceğini savunmaktadır (Fuller, 2011; Kurzweil, 2005). İnsanın yeniden kurgulanması fikri ilerleyen dünyada insanı, kendi varlığını doğa karşısında ve tabi ki tanrı karşısında yeniden konumlandırma çabasına da itmektedir.

Transhümanizm, modern bilim ve teknolojinin ortaya koymuş olduğu olanakları insanların biyolojik yapısını geliştirmek için en üst düzeyde kullanmayı amaçlamaktadır. İnsanın ve insanlığın geleceğine dair ortaya

¹ Modern düşüncenin bu anlamda gelişim fikri önem arz etmektedir. Çünkü modern felsefe gelişimi dikkate alarak ilerleme fikrini ortaya koymaktadır. Düşünce dünyamız ve doğa sürekli bir değişim ve ilerleme içerisindedir. Bu durumda modernite ortaçağ ve ilköğrenim düşünce dünyasından daha ileri bir seviyededir (Cevizci, 2016).

çıkması olan bu vizyon, biyoteknoloji, genetik mühendisliği, nanoteknoloji, yapay zeka ve sibernetik gibi alanlardaki ilerlemelerle doğrudan ilişkilidir ve bu ilerlemeleri içermektedir. Disiplinler arası bir yapıda gelişen bu düşünce birçok alanı içine almakla birlikte bu alanlardaki gelişmeleri de doğrudan ilgilendirmektedir. Bu teknolojik gelişmelerin birleşimi ve kendi aralarındaki simbiyotik ilişkisi insanın biyolojik yapısını aşarak insanın daha üstün bir varoluş biçimine evrilmesini mümkün kılmaktadır (Bostrom, 2005).

Genel olarak bu değerlendirmelerden anlaşıldığı üzere Transhümanizmin, insanın biyolojik sınırlarını aşarak kendini geliştirme ve yeni varoluş biçimlerine ulaşma hedefini taşıyan bir düşünce akımıdır. Bu akımın doğrudan ve dolaylı olarak etkileşim halinde olduğu alanlar özellikle zihin felsefesi, biyoteknoloji, yapay zeka, genetik mühendisliğidir. Bu akımın kökenlerinin düşünce tarihinde oldukça erken dönemlere kadar uzandığı söylenebilir. Transhümanizmin tarihsel arka planını anlamak için Rönesans'tan Aydınlanma Çağı'na, modern bilimsel devrimlerden 20. yüzyılın teknoloji odaklı düşünce akımlarına kadar uzanan bir inceleme yapmak yerinde olacaktır.

Transhümanist Düşüncenin Tarihçesi ve Posthümanizm

Nick Bostrom'a göre Transhümanist çabanın Sümerlerdeki Gılgamış destanında kral Uruk'un ölümsüzlük arayışına ve Zeus'tan ateşi çalan Prometheus'a kadar görmek mümkündür (Bostrom, 2005). Transhümanizmin temellerini ilk çağda bir takım insanı aşan varlıklar yapma fikrinden başka, insanın potansiyelini geliştirme ve kendini aşma düşüncesinin ortaya çıktığı Rönesans dönemine kadar götürmek mümkündür. Bu dönemde, Giovanni Pico Della Mirandola "*Oration on the Dignity of Man*" adlı eserinde, insanın özgür iradesiyle kendini şekillendirebileceği fikrini savunur (Huxley, 1957). Özgür irade insanın kendi varlığını isteğine göre şekillendirme imkânı sunmaktadır. Bu durumda kendisine sınırları ile verilmiş varlığını aşabilme imkânı özgürlük ile aralanmış gibi görünmektedir. Bu düşünce ile aslında insanın kendi varlığının farklı boyutlarda doğasını dönüştürme imkânının olduğuna dikkat çekilmektedir. Bundan sonraki dönemde karşımıza çıkan özellikle insan aklını ön plan alan Aydınlanma Çağı'nda ise, insan aklının ve bilimin gücüne olan inanç artmıştır. İnsanın doğayı kontrol etme ve kendi geleceğini şekillendirme kapasitesine olan inanç, bu

dönemde güçlenmiştir. Francis Bacon, René Descartes ve Immanuel Kant gibi düşünürler, insanın bilgi ve teknoloji aracılığıyla kendini ve çevresini dönüştürebileceği düşüncesine katkıda bulunmuşlardır. Özellikle Bacon'ın insan aklını, Doğayı kendi hizmetine kullanmasına yardımcı olacak bir araç olarak görmesi ve “bilmek egemen olmaktır” (Akkaş, 1999) fikri, bu anlamda modern felsefenin ve aydınlanmanın temel düşüncesini ifade etmektedir. Yine bu bağlamda Kant'ın “kendi aklını kullanma cesaretini göster” düşüncesi de insanın kendi aklına duyduğu güveni ifade etmektedir (Özcan, 2015). İnsan aklını kullanarak doğanın kendisine çizmiş olduğu sınırların dışına çıkabilecek bir anlayış geliştirmiştir. Yine aynı şekilde doğa insanın kendisine yabancı bir varlık alanı olarak değil aksine kendisinden yararlanılacak bir varlık alanı olarak görülmüştür, doğanın gizemli bir yapısının olmadığı fikrinden hareketle doğayı kavrayan ve ondan yeni ufuklar ortaya koyan bir anlayışa gelişmiştir.

19. yüzyıl *Sanayi Devrimi*, transhümanizmin tarihsel gelişiminde bir diğer önemli aşamayı temsil etmektedir. Bu dönemde, teknolojinin insan yaşamı üzerindeki etkileri daha belirgin hale gelmiştir. Charles Darwin'in *evrim teorisi*, insanın biyolojik sınırlarının aşılabilir olduğuna dair ilk işaretlerden biri olarak kabul edilebilir (Darwin, 2011). Darwin'e kadar organizmanın çevresiyle olan ilişkisi nispeten yaratılışçı bir doğal sürece gönderme yapmaktadır (Birgül, 2024b). Evrim teorisinden hareketle bu dönemde, insanın kendi evrimsel süreçlerini yönlendirme kapasitesi üzerine tartışmalar başlamış, 19. yüzyılda, bilim kurgu edebiyatı, insanın biyolojik ve teknolojik olarak nasıl değişebileceği konusunda çeşitli senaryolar sunmaya başlamıştır. Bu noktada özellikle Mary Shelley'nin “*Frankenstein*” adlı eseri, insanın biyolojik sınırlarını zorlamasının olası tehlikelerini ele alırken (Shelley, 1818), Jules Verne ve H.G. Wells gibi yazarlar, insanın gelecekteki olası evrimini ve teknolojik gelişmelerin insan üzerindeki etkilerini tasvir etmişlerdir. Söz konusu eserler evrimci teorisyen Huxley'in düşünce dünyasının gelişmesine zemin hazırlamış gibi görünmektedir. Özellikle Darwin'in evrimci bakış açısından teorik olarak destek alan bu düşünce evrimin biyolojik ve psikolojik teorilerinden de beslenmektedir. Bu yüzden söz konusu düşüncede biyolojik insandan biyonik insana doğru bir evrimin geliştiği düşünülebilir.

20. yüzyılda, teknolojik ilerlemelerin hız kazanmasıyla birlikte trans-hümanist düşünce daha somut hale gelmiştir. Özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde, nükleer enerji, bilgisayar teknolojisi ve biyoteknoloji alanlarındaki gelişmeler, insanın kendi sınırlarını aşma potansiyelini artırmıştır. Ön plana çıkan teknolojiler arasında boşluk magnetoru, radar, bilgisayar, mikro dalgaların kullanımı, kan transfüzyolarında, deri greftlerinde ve travma tedavisinde bir takım yeni tedavi yöntemleri gelişmiş, atom bombası vb. teknik ve teknolojik gelişmeler ortaya çıkmıştır.² Bunlar arasında her ne kadar atom bombası kadar ilgi gören başka bir teknoloji olmasa da aslında çağımızda yapay zekanın alt yapısını oluşturan genel amaçlı bilgisayarın keşfi bu anlamda çok fazla önem arz etmektedir. Norbert Wiener'in *sibernetik teorisi*, insan ve makine arasındaki etkileşimi ele almış, insan-makine birleşiminin mümkün olabileceğine dair fikirler sunmuştur (Wiener, 1948). Aynı dönemde, "transhumanism" terimini ilk defa kullanan Julian Huxley, insanın biyolojik sınırlarını aşarak kendini geliştirme potansiyelini tartışmıştır. Huxley'e göre evrimsel süreç içerisinde gelişen insan bu süreci bilinçli bir şekilde yürütebilmektedir ve ona göre bu süreç, insanın gelecekteki varoluş biçimini kökten değiştirecektir (Huxley, 1957). Yine evrimsel süreç içerisinde insanlığı tartışan Max More da insanlığın çocukluk döneminin bittiğine vurgu yaparak yüz bin yıl önce başlayan evrim sürecin artık daha üst bir aşamaya geçtiğini belirtmiştir (Pilsch, 2017). Bu düşünce genel olarak insanın fiziksel, zihinsel ve duygusal kapasitelerini biyoteknoloji, yapay zeka ve genetik mühendisliği gibi teknolojilerle geliştirmeyi amaçlamaktadır. Yine bu düşünceye göre insanın doğal evrimsel süreçlerle sınırlı kalmaması gerektiğine inanılır ve insan ömrünün uzatılmasından zeka artırımına, fiziksel dayanıklılığın artırılmasından yeni duyuların geliştirilmesine kadar geniş bir yelpazede insan potansiyelinin artırılacağı savunulmaktadır.

21. yüzyıl transhümanizmin daha geniş kitleler tarafından benimsendiği ve tartışıldığı bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu dönemde, yapay zeka, genetik mühendisliği, nanoteknoloji ve sibernetik gibi alanlardaki gelişmeler, transhümanist düşüncenin uygulanabilirliğini artırmıştır. Bu dönemde ortaya çıkan kalp pilleri, bedensel eksiklikler için protezler,

² <https://www.nationalww2museum.org/war/articles/scientific-and-technological-advances-world-war-ii> (Erişim tarihi: 20.11.2024)

klonlama teknikleri, plastik cerrahide insan bedeninin yeniden yapılandırılabilceği fikrini ortaya çıkarmıştır. Ray Kurzweil gibi düşünürler, insanın biyolojik sınırlarını aşarak bir “tekillik” noktasına ulaşabileceğini, bu noktada insan ve makine arasındaki sınırların bulanıklaşacağını savunmuştur (Kurzweil, 2005). Bu yüzden ontolojik sınırların belirsizliği fikri de daha gözle görülebilir ve tartışılabilir hale gelmiştir (Çelebi & Gültekin, 2020). Kurzweil, “*Singularity is Near*” adlı eserinde, insanın biyolojik evriminin yerini teknolojik evrimin alacağını ve bu sürecin, insanın varoluş biçimini kökten değiştireceğini öne sürmüştür. Ray Kurzweil gibi önde gelen transhümanistlere göre, teknolojik tekillik (*singularity*) olarak adlandırılan bir gelecekte, insan ve makine arasındaki sınırlar bulanıklaşacak ve insanın biyolojik evrimi, teknolojik evrimle birleşerek yeni bir varoluş biçimi yaratacaktır. Darwin’ile zirve noktasına ulaşan biyolojik evrim fikri özellikle canlılar dünyasında basitten daha karmaşık olana doğru bir gelişimin olmasını, ilkelden mükemmel olana doğru ilerlemeyi ifade etmektedir. Ancak bu düşünce kendisinin öncülü olan Jean Baptiste de Lamarck tarafından mekanik ve maddi bir anlam kazanmaktadır (Duralı, 2011).

Tüm bu kısa tarihsel bakış açısına göre Transhümanizmin gelişimi, insanın biyolojik sınırlarını aşma arzusunun uzun bir geçmişe sahip olduğunu göstermektedir. Bu süreç, Rönesans’tan modern zamanlara kadar, insanın kendini ve çevresini dönüştürme kapasitesine olan inancın güçlenmesiyle şekillenmiştir. Özellikle doğa tarafından kendisine çizilen sınırları aşma ve tanrı karşısında kendine bir konum belirleme fikri ile bilimsel çabalar güç elde etmek için gelişirken disiplinlerarası meydana gelen çalışmalar neticesinde güç elde etmenin dışına çıkarak Tanrı karşısında yetkinsizliğin ve pasif duruşun yeniden kurgulanması gerektiğine dair bir çaba ortaya çıkmıştır. Sonuçta transhümanizm, insanın gelecekteki varoluş biçimini tartışan en önemli düşünce akımlarından biri olarak kabul edilmektedir.

Yukarıda ifade edildiği gibi transhümanizmin kökleri, kavramsal olarak modern bilim ve teknolojiye dayansa da, felsefi temelleri çok daha eskilere dayanmaktadır. Antik Yunan’dan Rönesans’a kadar uzanan dönemde, insan doğasının sınırlarının aşılması fikri çeşitli şekillerde ele alınmıştır. Ancak modern anlamda transhümanizm, 20. yüzyılın ortalarında ortaya çıkmıştır. 1923 yılında, genetik mühendisliği ve biyoteknolojinin insan evrimini nasıl değiştirebileceğini tartışan J.B.S. Haldane’in “*Daedalus*:

Science and the Future” adlı eseri, bu düşüncenin erken bir örneği olarak kabul edilir (Haldane, 1924).

Transhümanizmin çağdaş anlamda şekillenmesi, özellikle 1980’lerde gerçekleşmiştir. Bu dönemde, teknolojinin insanlığı dönüştürme potansiyelini savunan düşünürler, transhümanist hareketi şekillendirmeye başlamıştır. Nick Bostrom ve Max More gibi isimler, transhümanizmin ana akım felsefi temellerini atmış ve bu hareketi küresel bir düşünce akımına dönüştürmüştür (Max More & More, 2013). Transhümanizmin temelinde, insanın doğuştan gelen kusurlarını düzeltme ve onu daha yetkin bir varlık haline getirme arzusu yatmaktadır. Bu hareket, insanın kendi kaderini kontrol etme ve kendini aşma yeteneğine olan inançla şekillenmektedir. Transhümanist düşünürler, insanın biyolojik sınırlarını aşmanın sadece bir hak değil, aynı zamanda bir sorumluluk olduğunu savunmaktadırlar (Kurzweil, 2005).

Transhümanizm ile hemen hemen aynı anlamda kullanılan posthümanist düşünce ortak bir amaca hizmet ediyor gibi anlaşılmaktadır ancak Transhümanizm ve posthümanizm, hem felsefi hem de kültürel olarak insanlığın geleceğine dair farklı vizyonlar sunan iki düşünce akımı olarak anlaşılmaktadır. Bu iki kavram arasındaki farkları anlamak, insanlığın teknolojik gelişmelerle nasıl şekilleneceğine dair önemli sorulara yanıt bulmayı sağlamaktadır. Transhümanizm, insanın biyolojik ve zihinsel sınırlarını aşmayı ve kendini geliştirmeyi savunan bir hareketken, posthümanizm insanın mevcut varoluş biçimlerini sorgulayarak, insan merkezli (*antroposentrik*) düşünceyi aşmayı ve yeni varoluş biçimlerini kucaklamayı amaçlamaktadır.

Posthümanizm³ aynı zamanda insanı Tanrı karşısında önceleyen yahut konumunu yeniden belirlemeye çalışan bir düşünce sistemi önermektedir

³ Transhümanizm düşüncesiyle doğrudan ilişkili ve hümanizmin sonrası anlamında kullanılan Posthümanizm, insan-merkezli düşünceyi aşmak ana gayesi ile ortaya çıkmış bir düşünce sistemidir. Posthümanizm, transhümanizmden farklı olarak, insan-merkezli düşünceyi eleştiren ve insanın diğer varlıklar ve teknolojilerle olan ilişkisini yeniden değerlendiren bir düşünce akımıdır. Posthümanizm, hümanizmin insana sağladığı doğadaki ayrıcalıklı konumunu sorgulamaktadır ve insan olmayan varlıkların (hayvanlar, bitkiler, makineler) da değerli ve önemli olduğunu iddia eden genel varlık düşüncesini kucaklayan bir dünya görüşünü savunmaktadır (Rosi, 2013). Bu bakış açısı, insanın diğer canlılar ve çevre üzerindeki egemenliğini sorgulayarak insan-merkezli etik anlayışların ötesine geçmeyi amaçlamaktadır.

N. Katherine Hayles gibi posthümanist düşünürler, insanın teknolojilerle olan iç içe geçmişliğini ve bu teknolojilerin insan kimliği üzerindeki etkilerini incelemektedirler. Hayles'e göre, posthümanizm, insanın kendi sınırlarını yeniden tanımladığı bir dönemi temsil etmektedir; bu sınırlar biyolojik olduğu kadar kültürel, toplumsal ve etik sınırları da içermektedir (Hayles, 1999). Posthümanist düşünürler, insanın kimliğini ve varoluşunu sabit bir kavram olarak görmekten ziyade, akışkan ve sürekli olarak değişen bir süreç olarak ele almaktadırlar. Bu bakımdan Posthümanizm, insanın teknolojik ve biyolojik gelişmelerle nasıl değişebileceğine dair değerlendirmelerde bulunduğu kadar, bu değişimlerin etik, sosyal ve çevresel sonuçlarını da ele almaktadır.

Ele aldığımız Transhümanizm ve posthümanizm arasında önemli temel farklar bulunmaktadır. Örneğin bu iki düşünce arasındaki en temel fark, iki akımın insan ve teknoloji arasındaki ilişkiye nasıl yaklaştıklarıdır. Transhümanizm, teknolojiyi insanın biyolojik ve zihinsel yeteneklerini geliştirmek için bir araç olarak görürken, posthümanizm teknolojiyi insan kimliğini yeniden şekillendiren ve hatta aşan bir unsur olarak ele almaktadır. Transhümanizm, insanın mevcut varoluş biçimini iyileştirmeyi amaçlarken, posthümanizm bu varoluş biçimini kökten sorgulamaktadır ve yeni varoluş biçimlerinin mümkün olduğunu savunmaktadır (Francesca, 2019).

Transhümanist düşünürler, genellikle insan-merkezli bir perspektifi korumaktadırlar ve insanın merkeze alındığı bir dünya görüşünü savunmaktadırlar. Ancak posthümanistler, bu perspektifin ötesine geçerek, insanı doğanın ve teknolojinin bir parçası olarak görmektedir ve insanın doğadaki ayrıcalıklı konumunu sorgulamaktadırlar. Posthümanistlere göre, insan, diğer varlıklarla eşit bir konumda olmalı ve bu eşitlik, yeni bir etik anlayış geliştirilmesi gerektirmektedir (Rosi, 2013).

İki düşünce arasındaki önemli farklardan bir diğeri ise, bu iki akımın geleceğe bakış açılarında görülmektedir. Transhümanizm, teknolojik ilerlemenin insanlık için kaçınılmaz bir iyileşme getireceğine inanmaktadır. Bununla birlikte teknolojinin, insan yaşamını daha iyi hale getireceği ve insanı yeni bir varoluş düzeyine taşıyacağı düşünülmektedir (Kurzweil, 2005). Ancak posthümanist düşüncede bu tür teknolojik ilerlemelerin etik ve sosyal sonuçlarını sorgulanmaktadır. Posthümanistler, teknolojinin sadece insan için değil, tüm canlılar ve çevre için ne anlama geldiğini sorgular ve bu sorgulamayla, insanın teknolojik gelişmeler karşısındaki sorumluluklarına dikkatleri çekmektedir (Hayles, 1999).

Sonuç olarak insanlığın geleceğine dair Transhümanizm ve posthümanizm, iki farklı vizyon sunmaktadır. Transhümanizm, insanın biyolojik sınırlarını aşarak daha yetkin bir varlık haline gelmesini savunurken, posthümanizm bu süreçte insanın kimliğini, doğadaki konumunu ve etik sorumluluklarını yeniden değerlendirmektedir. Transhümanizm, insanı merkeze alan bir dünya görüşüyle insanı geliştirmeyi amaçlarken, posthümanizm insanın bu merkezden çıkarılmasını ve yeni, daha kapsayıcı bir dünya görüşünün benimsenmesini önermektedir. Bu iki akım arasındaki farklılıklar, insanlığın teknolojik ve biyolojik gelişmelerle nasıl şekilleneceğine dair farklı bakış açıları sunmaktadır. Transhümanistler, insanın teknolojik evrim yoluyla daha iyi bir varoluşa ulaşacağına inanırken, posthümanistler bu sürecin insan kimliği ve etik anlayışı üzerindeki etkilerini sorgulamaktadır. Nihayetinde bu iki akım, insanlığın geleceğine dair önemli soruları gündeme getirir ve

(Dağ, 2020b). İnsanın transhümanist bağlamda biyolojik sınırları aşma düşüncesi sadece bedensel olarak değil aynı zamanda zihinsel süreçlerinin de sınırlılığını ortadan kaldırmanın peşindedir. Bu düşünceye göre zihinsel süreçlerin özellikle nörolojideki gelişmelerden hareketle dijital ortamlara aktarmayı da hedeflemektedir. Bedensel ve zihinsel ölümsüzlük fikir bu bağlamda ortaya çıkmaktadır (Can, 2022b). İnsan bilincinin yapay zeka alanındaki gelişmelerden yararlanarak akıl ve beyin arasında analogi kurulmaktadır ve yazılım bu anlamda zihinsel süreçleri ifade etmektedir (Demircan, 2016). İnsanın evrimsel süreçte biyolojik yapısının kusuru olarak görülen ölüm fikri yapay zekanın gelişmesi ile transhümanist bağlamda ölümsüzlüğe evrilmiştir. Ölümsüzlük sadece bedenin yok olmasını engellemek değil aynı zamanda zihinsel yok oluşu da engellemektir. Teknolojini yardımıyla oluşmuş olan bu yeni biyolojik varlık bütünüyle dönüşmüş ve teknolojiyle donatılmış olarak karşımıza çıkmaktadır.

Biyolojik Yapı ve Teknoloji: İnsanlığın Dönüşümü (Biyoteknoloji ve İnsan Evrimi)

Teknolojinin biyoloji ile birleşmesinden oluşan Biyoteknoloji, insan biyolojisini yeniden şekillendirme potansiyeline sahip en önemli alanlardan biri olduğu bilinmektedir. EFB (Avrupa Biyoteknoloji Federasyonu) biyoteknolojiyi “mikroorganizmaların ve kültüve⁴ edilmiş doku hücreleri ve hücre kısımlarının kapasitelerinden teknolojik uygulamalarda yararlanmak için biyokimya, mikrobiyoloji ve mühendislik bilimlerinin entegre kullanımı” olarak tanımlamıştır ve biyoteknoloji modern bilgi ve tekniklerin uygulanmasıyla yapılan genetik mühendisliğine dayalı bilim dalı olarak anlaşılmaktadır (Işık, 1988). Genetik mühendisliği, CRISPR⁵ gibi tekniklerle insan DNA’sının düzenlenmesini mümkün kılarken, kök hücre teknolojisi ve doku mühendisliği, organların ve dokuların yeniden yaratılmasını sağlamaktadır. Gelişen bu teknolojiler, insanın biyolojik yapısını derinlemesine değiştirebilir ve insan evriminde yeni bir aşamaya geçişi

bu sorular, insanlığın hangi yolda ilerlemesi gerektiğine dair derin düşünceler gerektirir.

⁴ Hücre ve mikroorganizmaların laboratuvar ortamında büyütülmesi ve incelenmesi anlamına gelmektedir.

⁵ 2012 yılında ortaya çıkmış, gen teknolojileri arasında yer alan, bitki, hayvan ve mikroorganizmaların DNA’larını üst seviyede hassas ve kolay bir şekilde değiştirme teknolojisidir. Detaylı bilgi için bkz. (Soysal, 2021).

tetikleyebilmektedir (Savulescu, 2009). Bu yöntem ile genetik manipülasyonlarla yeni üreme yolları oluşturulmaya çalışılmaktadır. Bu şekilde fiziksel ve bilişsel performansın iyileştirilmesi amaçlanmaktadır.

Sibernetik, Nanoteknoloji, gen terapileri ve farmakoloji gibi Teknoloji ile geliştirilmiş bir biyolojik yapı doğal süreç içerisinde gelişen ve değişen yapıyı yeni bir dönüşüm içerisine sokmaktadır. Bu dönüşüm, biyolojik evrimin doğal süreçlerinden farklı olarak, insan tarafından yönlendirilen bir evrim süreci anlamına gelmektedir. Bu anlamda transhümanist düşüncenin *bilinçli değişim* fikri ile doğrudan bir ilişki kurulmaktadır. İnsanlar artık genetik miraslarını ve biyolojik yapılarının sınırlarını aşmak için teknolojiyi kullanabilmektedirler. Bu durum, insan evriminde biyolojik yapının bozulması ve yeni bir insan türünün ortaya çıkması gibi radikal değişimlere yol açmaktadır (Bostrom & Sandberg, 2008). Biyolojik yapının bozulması fikri bir düzen anlayışını sunmaktadır. Oysa transhümanist bakış açısına göre insan varlığı evrimsel süreç içerisinde, bu süreç yaşamaktadır ve bu sürecin bir aşaması da biyolojik yapının teknoloji ile bütünleşerek farklılaşması aşamasıdır.

Yapay zeka, biyoteknoloji ile birleştğinde insan biyolojisinin modifikasyonunda önemli bir rol oynamaktadır. Hemen her alanda kullanılan, yapılan işlerin daha verimli ve hızlı gelişmesini sağlayan yapay zeka, biyoloji alanında da kullanılarak genetik analizlerin daha hızlı ve etkili bir şekilde yapılmasını, biyolojik verilerin daha derinlemesine anlaşılmasını ve bu verilerin insan biyolojisini optimize etmek için kullanılmasını sağlamaktadır. Bu durum, insan biyolojisinin sadece iyileştirilmesini değil, aynı zamanda köklü bir şekilde dönüştürülmesini mümkün kılmaktadır (Kurzweil, 2005).

Örneğin, yapay zeka ile desteklenen genetik modifikasyonlar, insanların fiziksel ve zihinsel kapasitelerini artırabilmektedir. Bu tür modifikasyonlar, insan biyolojisinin doğasını değiştirerek, post-insan olarak adlandırılan yeni bir varoluş biçimini mümkün kılmaktadır. Bu süreçte, biyolojik yapının bozulması ve insanlığın yeni bir evrimsel aşamaya geçişi kaçınılmaz kılmaktadır (Bostrom, 2005; Dağ, 2020a). Bununla birlikte nöroteknolojideki gelişmeler, nanoteknoloji ve enformasyon teknolojisinin gelişmesi de insanın doğal evrimsel süresinin yapay teknolojik müdahaleler ile farklılaşacağını göstermektedir.

Çağdaş dönemde ortaya çıkan teknolojik gelişmeler bütün bilimlerin birbirine geçişliliğine neden olmuş karmaşık bir yapıya dönüştürmüştür. Bu durumda doğa bilimleri, fen bilimler ve sosyal bilimler arasında geçişkenlik artmış ve disiplinlerarası çalışmalar çoğalmıştır. Bu anlamda bakıldığında sibernetik, bilimsel araştırmaların sonuçlarının kontrolünü sağlayan disiplinlerarası bir bilim olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bakımdan sibernetik biliminin kurucusu Norbert Wiener, bu bilimi insanların ve makinelerin etkileşimini sağlayan bir bilim olarak ortaya koymaya çalışmıştır. O, mesajlar yoluyla insan ve makineler arasındaki haberleşmeyi sağlamaya çalışmıştır (Avcıoğlu, 2017). Böylece insan ve makineler üzerinde bir tür kontrol mekanizması kurmayı amaçlamıştır. Sibernetik, insan-makine birleşimi olarak da bilinen bir alan olup, biyolojik insanın sınırlarını aşmayı amaçlamaktadır. Sibernetik teknolojiler, insan vücuduna entegre edilen makineler ve implantlar aracılığıyla, insanın fiziksel ve bilişsel kapasitelerini artırmayı hedeflemektedir (Harari, 2016). Bu tür teknolojiler, insanın biyolojik yapısını köklü bir şekilde değiştirebilecek bir potansiyele sahiptir ve biyolojik insanlığın sonuna doğru bir evrime yol açmaktadır.

Biyolojik insanların makineler tarafından etkileşimini arttırmak ve geçişkenliğini sağlamak amacıyla oluşturulan sibernetik bu noktada transhümanist düşüncenin teknik anlamda alt yapısını oluşturmuş gibi görünmektedir. Yine bu düşünceye katkı sunduğu bilinen arttırılmış zeka fikri de sibernetik düşünceye ilintilendirilebilir. Arttırılmış zeka ile insan zekasının yapmak istediği bazı işlemler daha hızlı yapılabilmekte ve anlık cevaplar üretilebilmektedir. Bu anlamda arttırılmış zekalar insanlar yerine karar vermemekte sadece belli bazı işlemleri insanların yerine daha hızlı süreçte yapılması sağlanmaktadır. Arttırılmış zeka (*augmented intelligence*), yapay zeka ile insan zekasının birleşimini ifade etmektedir (Boscher & Cavrak, 2019). Bu tür bir birleşim, insanın bilişsel yeteneklerini olağanüstü bir şekilde artırabilmektedir. Ancak bu süreç, insan biyolojisinin teknolojik bileşenlerle yer değiştirmesi anlamına da gelmektedir. Sonuç olarak, biyolojik insanlık, teknolojik bileşenlerle desteklenmiş bir post-insan varoluşuna dönüşebilmektedir (Fuller, 2011). Arttırılmış zeka ve sibernetikteki gelişmeler dikkate alındığında biyolojik insanlığın bir takım yeni oluşum süreçlerine evrildiği görülmektedir.

Biyolojik İnsanlığın Sonu: Mümkün mü? (Biyolojik Evrim ve Genetik Değişimler)

Heidegger'in varlığın gözden kaçan sorununa odaklanması, insanı özne ve nesne arasında ontik ve ontolojik bir soruşturmaya sevk etmektedir (Birgöl, 2024a). Ontolojik bakımdan varlık alanı organik, inorganik ve süperorganik olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Bunlar birbirlerinden keskin hatlarla ayrılmış varlık alanları değildir. Bu alanlar birbirleri ile sürekli etkileşim içerisinde bulunmaktadırlar. İnorganik varlık alanında nedensellik hâkim iken organik varlık alanında nedensellikle birlikte işlevsellik de hâkimdir. Bununla birlikte süper organik varlık alanında ise hem nedensellik hem de işlevsellik ve bunların yanında ereksellik hâkimdir (Şenel, 1995). Bu üç farklı varlık alanından örneğin inorganik varlık alanına işlevsellik yüklemek ya da organik varlık alanına nedensellik yüklemek indirgemecilik olarak anlaşılmaktadır. İnsan bu varlık alanlarının ara bölümünde yer almaktadır. İnsan kültür ve uygarlık yaratabilen bir varlık türü olduğu için her alanın kendine has özelliğini barındırmaktadır ve bu varlık alanlarının bütüncül yapısıyla biyolojik evrim gerçekleşmektedir (Güvenç, 2020).

Doğal evrimsel süreç planlı ve amaçlı değildir. Rastlantısal bir şekilde ilerler ve önceden yönü belli değildir. Bu anlamda rastlantısal özellik gösterdiği için geri dönülmez ve eşsizlik ilkesiyle işlemektedir (Birgöl, 2024b). Aynı evrimsel olayın tekrar etmesi ve organizmanın yeniden oluşması imkânsızdır. Hiçbir popülasyon birbiriyle aynı değildir. Bu durumda türler kendilerine özgüdürler ve tektirler. Evrimin en önemli noktalarından birisi de seçilimdir. Doğal seçim oluşmasını sağlayan olaylar zinciri bulunmaktadır. Bu süreç iki aşamadan meydana gelmektedir. Birinci aşama *recombination*⁶ *mutasyon*⁷ ve rastlantı yoluyla genetik çeşitlilik ortaya çıkmaktadır. İkinci aşama bu çeşitliliğin bir seçim ve uyum düzenine gelmesi durumudur. Bu anlamda doğada sonsuzca çeşitlilik durumu mevcuttur ve bu seçim durumu benzersizlik ilkesine göre kusursuz bir şekilde sürekli devam etmektedir. Bir türe ait tüm bireyler aynı gen havuzundan çıktıklarından dolayı sonsuzca bir tür genetiğini gerekli kılmıştır (Türk, 2000). Evrimsel

⁶ Genetik materyalin (DNA veya RNA) iki farklı kaynaktan gelerek birleşmesi ve yeni bir genetik yapı oluşturması sürecidir. Bu süreç, biyolojide özellikle cinsel üreme, bakterilerde genetik çeşitliliğin artması, virüslerin genetik materyal değişimi gibi olaylarda önem taşır. Detaylı bilgi için bkz. (Alberts & Alexander, 2014)

⁷ Bir organizmanın DNA veya RNA dizisinde meydana gelen kalıcı değişikliklerdir.

sürecin temel materyali olan mutasyon, genetik materyalde meydana gelen rasgele değişimler sonucunda çevresel koşullara göre değişen bir yapıdadır. Çevresel koşullara en iyi ayak uyduran bireysel genler gelecek nesillere aktarılmaktadır.

Biyolojik evrim, doğal seçim ve genetik değişimlerin bir sonucu olarak milyonlarca yıl boyunca şekillenen bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Ancak insanlık, genetik mühendisliği ve biyoteknoloji aracılığıyla bu süreci hızlandırabilir ve yönlendirebilir hale gelmiştir. Bu durum, insan biyolojisinin doğal evrim sürecinden saparak teknolojik müdahalelerle şekillenmesine yol açmaktadır (Savulescu, 2009). Bu tür müdahaleler, insanlığın biyolojik evriminin sona ermesi anlamına gelmektedir; çünkü insanlık, artık kendi biyolojik yapısını teknolojik araçlarla belirleyebilir hale gelmiştir. Bu noktada, insan evriminin biyolojik değil, teknolojik bir süreçle devam edeceği öne sürülebilir. Genetik değişimlerin insan evrimi üzerindeki etkisi, biyolojik insanlığın sonu açısından kritik bir rol oynar (Bostrom & Sandberg, 2008). Örneğin, genetik mühendisliği ile tasarlanan insanlar, doğal insanlardan çok daha üstün fiziksel ve zihinsel özelliklere sahip olabilirler. Bu durumda, biyolojik insanlık, teknolojik olarak geliştirilmiş insanlarla rekabet edemez hale gelir ve bu da biyolojik insanlığın sonunu getirebilir.

Teknoloji ve biyolojinin iki yönlü bir etkileşim içerisinde olduğu söylenebilir. Çünkü bir yandan, biyoteknoloji ve genetik mühendisliği insan biyolojisini dönüştürürken, diğer yandan insan biyolojisi de teknolojinin gelişimini şekillendirmektedir. Bu karşılıklı etkileşim, biyolojik insanlığın geleceğinin nasıl şekilleneceği konusunda belirleyici olabilir. Örneğin, sibernetik ve biyoteknoloji alanlarındaki ilerlemeler, insan biyolojisinin teknolojiyle birleşmesine yol açmaktadır. Bu tür bir birleşim, biyolojik insanlığın yerini post-insan olarak adlandırılan yeni bir varoluş biçimine bırakmasıyla sonuçlanabilir. Bu durumda, insan biyolojisi ile teknoloji arasındaki sınır bulanıklaşır ve biyolojik insanlık, teknolojik bir varoluşa evrilebilir (Kurzweil, 2005). Bu anlamda biyolojik insan ile teknoloji iç içe geçerek karmaşık bir yapıda saf biyolojisi bozulmuş bir varlık alanına dönüşerek ontolojik sınırları belirsiz bir varlık alanı gelişmektedir (Çelebi & Gültekin, 2020).

Biyolojik yapının bozulması, insanlığın geleceği açısından hem büyük fırsatlar hem de ciddi tehlikeler barındırmaktadır. Bir yandan,

biyoteknoloji ve yapay zeka gibi teknolojiler insanlık için olağanüstü gelişim olanakları sunarken, diğer yandan bu teknolojiler, biyolojik insanlığın sonunu getirecek toplumsal sorunlara yol açabilmektedir. İnsan biyolojisinin ve zekasının teknoloji aracılığıyla artırılması, iş gücü piyasasında ve sosyal sınıflar arasında yeni ayrışmalara yol açabilir (Kurzweil, 2005). Örneğin tıp, endüstri vb. alanda yapılan gelişmeler insan sağlığına ve konforuna oldukça faydalı sonuçlar üretmektedir. Ancak diğer taraftan insanlığın zararına ve neredeyse tüm varlık alanına zarar verecek bir güce sahip olmasıyla da sorunlu bir yapıya dönüşebilir.⁸

Harari'nin özellikle üzerinde durduğu noktada teknolojiyle desteklenmiş bir insanlık, fiziksel ve zihinsel açıdan biyolojik insanlardan çok daha üstün olacak gibi görünmektedir. (Harari, 2016) Ancak bu durum, biyolojik insanlık ile teknolojik insanlık arasında bir ayrışmaya ve hatta bir çatışmaya yol açabilir. Bu çatışma, biyolojik insanlığın teknolojik üstünlük karşısında zayıf düşmesi ve sonunda yok olmasıyla sonuçlanabilecek bir yapıda anlaşılabilir. Ayrıca, teknolojinin kontrolsüz bir şekilde gelişmesi, insan doğasını ve biyolojik yapıyı çözümü zor problemlere sevk edebilir.

Biyolojik yapının bozulması, insan kimliğinin ve insan doğasının temel özelliklerinin de dönüşmesine yol açmaktadır. İnsan sadece biyolojik yapıya sahip bir varlık değil aynı zamanda sosyal bir varlık ve bu yönüyle toplumsal bir varlıktır. Toplumsal yönüyle kültür üretip uygarlıklar kurmaktadır. Biyolojik yapısı değişen insanın kültürel anlamda da bir takım değişim ve dönüşümlere neden olacağı açık bir şekilde görülmektedir. Bu dönüşüm, insanın özüne dair temel felsefi soruları gündeme getirmektedir. Biyolojik insanlık, teknolojik müdahalelerle yeniden tanımlandığında, insan kimliğinin ne olduğu ve ne olacağı sorusu ortaya çıkmaktadır (Habermas, 2003). Çelebi'nin de belirttiği gibi insan bir değer varlığıdır. Değer üreten insan kendi varoluşsal yapısını elbette biyolojik yönüyle oluştururken aynı zamanda kültürel yönelim ve sosyal çevresi ile de zihinsel inşasını kurmaktadır (Çelebi, 2020). Bu durumda Yeni teknobiolojik varlık ya da transhümanın kimlik sorununun ortaya çıkacağı açıktır. Marshall'a göre kimlik organizmanın iç dinamikleriyle birlikte sosyal çevresi ile girmiş olduğu karşılıklı ilişkiler sonucunda meydana gelen tutarlı ve sürekli bütünlüktür (Marshall, 2000). Kass'a göre insan kimliği, büyük ölçüde biyolojik yapıya

⁸ Detaylı bilgi için bkz. (Özizler, 2024).

dayanmaktadır (Kass, 2002). Beden, zihin ve genetik miras, insan olmanın temel unsurları olarak kabul edilmektedir. Ancak transhümanizm ve teknoloji destekli modifikasyonlar, bu unsurları değiştirme ve yeniden tanımlama potansiyeline sahip görünmektedir. Bu durumda, insan kimliğinin teknolojiyle ne kadar değiştirilebileceği ve bu değişimin hangi noktada insanı biyolojik olarak tanınmaz hale getireceği sorgulanacak ana problemler arasında yerini almaktadır. Yapay zeka destekli insanlar ve tamamen yapay varlıklar arasındaki ayrım, insan hakları ve etik sorularını da beraberinde getirmektedir. İnsan hakları, geleneksel olarak biyolojik insanlığa uygulanmış olsa da, yapay zeka ve sibernetik varlıklar bu hakların kapsamının genişletilmesini gerektirmektedir. Örneğin, bir yapay zeka varlığının bilinç sahibi olup olmadığı ve bu bilinç seviyesine göre haklar talep edip edemeyeceği tartışmalıdır (Bostrom, 2014; Fuller, 2011).

Kimlikle doğrudan ilişkili olan bir diğer ana problem teknolojiyle biyolojik yapısı değiştirilmiş insanın ahlak sorunudur. Transhümanizm, insan doğasının sınırlarını zorlayan bir hareket olarak birçok ahlaki ikilemi de beraberinde getirmektedir. İnsan biyolojisinin teknoloji aracılığıyla dönüştürülmesi, bireysel özgürlükler, eşitlik ve adalet gibi temel etik prensipleri sorgulanmasına neden olacaktır. Örneğin, genetik mühendisliği ile biyolojik yapının değiştirilmesi, yalnızca belirli bir elit kesimin erişebileceği bir ayrıcalık haline gelebilir ve bu da toplumsal eşitsizlikleri derinleştirebilir (Savulescu, 2009). Kass'a göre biyolojik insanlığın sonu, bu tür etik sorunların daha da karmaşık hale gelmesine yol açabilir. İnsanlığın geleceği, bu etik ikilemlerin nasıl çözüleceğine ve biyoteknolojinin nasıl düzenleneceğine bağlı olacaktır. Transhümanizmin savunduğu teknolojik ilerlemeler, aynı zamanda insan doğasının ve toplumsal yapının korunması için ciddi etik kısıtlamalar gerektirebilmektedir (Kass, 2002).

Biyolojik insanlığın sonu, post-insan olarak adlandırılan yeni bir varoluş biçiminin ortaya çıkmasıyla sonuçlanacağı öngürülebilir bir yapıdadır. Bu durum, toplumsal yapının köklü bir şekilde değişmesini gerektirecektir. Post-insanlık, biyolojik insanlardan çok daha üstün fiziksel ve bilişsel yeteneklere sahip olabilir ve bunun da toplumsal hiyerarşilerde ve sosyal ilişkilerde köklü bir dönüşüme yol açacağı anlaşılmaktadır (Harari, 2016). Post-insanlık çağında, toplumsal düzen, biyolojik insanlık döneminden oldukça farklı olacağı yukarıda ifade edilmiştir. Bu yeni toplum düzeninde, biyolojik

ve teknolojik varlıklar arasında yeni bir denge kurulması gerekecek ve bu dengenin nasıl şekilleneceği büyük ölçüde transhümanist felsefenin nasıl uygulandığına bağlı olacaktır (Fuller, 2011).

Bu süreçte, teknolojik gelişmelere erişim ve bu gelişmelerden kimlerin yararlanabileceği konusu, toplumsal eşitsizliklerin nasıl şekilleneceğini belirleyeceği de tartışmaya açık bir konudur. Biyolojik insanlık, bu yeni düzende ikincil bir sınıf haline gelebilir ve bu da toplumsal çatışmalara yol açabilir. Bu nedenle, biyolojik insanlığın sonu, aynı zamanda sosyal adalet ve eşitlik açısından ciddi sorunlar doğurabilir. Biyopolitika, biyolojik insanlığın sonuyla birlikte, biyolojik ve teknolojik varlıklar arasındaki ilişkileri ve bu ilişkilerin nasıl düzenleneceğini kapsayan yeni bir alan olarak şekillenecektir. Biyopolitik düzenlemeler, insan biyolojisinin teknoloji ile nasıl entegre edileceğini, bu entegrasyonun sınırlarını ve etik sorumluluklarını belirlemelidir. Özellikle Rose'un da belirttiği gibi genetik mühendisliği, yapay zeka, sibernetik ve diğer biyoteknolojik müdahalelerle ilgili yasal çerçeveler, biyolojik insanlığın korunması ve yeni varlık biçimlerinin haklarının belirlenmesi açısından önem taşımaktadır (Rose, 2007).

Sonuç

Gelişen teknoloji ve değişen biyolojik yapı evrimsel süreç içerisinde biyolojik insanlığın sonu mu geldi? sorusunu gündeme getirmektedir. Bu soru hem teknolojinin insan doğası üzerindeki etkilerini hem de insanlığın bu etkilerle nasıl karşılık vereceğini anlamak için derinlemesine incelenmesini gerekli kılmaktadır. Transhümanist hareket, insanlığın biyolojik yapısını aşarak daha üstün bir varoluş biçimine geçebileceği iddiasını taşımaktadır. Biyoteknoloji, genetik mühendisliği ve yapay zeka gibi teknolojiler, bu dönüşüm sürecinin anahtarı konumundadır. Yine varlığın evrimsel süreç içerisinde bir tekamül gösterdiği dikkate alınırsa ve insanlığın bu süreçte ifade edildiği gibi rastlantısal bir mutasyonun sonucunda ortaya çıktığı göz önüne alınırsa bu sürecin sibernetik ve teknolojik gelişmeler sonucunda bilinçli bir değişikliğe evrileceği ön görülebilir bir gerçektir. Transhümanist düşünce, biyolojisi sınırlı varlık olan insanın bu sınırları kendi bilinçliliği ile yeniden organize etmektedir.

Teknoloji ile desteklenmiş biyoteknolojik insan, sadece ontolojik soruna konu olarak görülmez evrimsel süreçte biyolojisi değişen insan aynı zamanda ahlaki, felsefi, sosyal ve hukuki boyutları da olan karmaşık bir

problemin konusu haline gelmiştir. Biyolojik yapının bozulması ve insan biyolojisinin teknolojiyle birleşmesi, insan doğasını ve kimliğini yeniden tanımlamayı gerektirmektedir. Bu süreçte, insan hakları, sosyal adalet, biyopolitika ve ahlaki soruların yeniden ele alınması zorunludur. Kimliğin insan biyolojisiyle ve toplumsal çevre ile doğrudan ilişkili olduğu düşünüldüğünde bu anlamda kimlik ve kişilik sorunun ortaya çıktığı ortadadır. Bu yüzden önceki yapıda her şeyin biyolojik insan üzerine kurgulandığı göz önüne alındığında transhüman çağında sistemin yeniden organize edilip pür biyolojik yapısı bozulan insanın transhüman bir varlık olarak değerlendirilerek yeni bir yapıda kurgulanması gerekmektedir. Biyolojik insanlığın sonu, hukuki ve biyopolitik düzenlemelerin de yeniden yapılandırılmasını gerektirmektedir. Çünkü insan varoluşu farklı bir yapıya dönüşmüş ve ortaya yepyeni bir varoluş alanı çıkmıştır. Daha önceki tüm düzlemler biyolojik insan üzerine kurgulanırken karşı karşıya kaldığımız insan çok daha gelişmiş ve teknoloji ile zenginleştirilmiş bir yapıya sahiptir bu durumda ortaya çıkacak hemen her durum yeniden değerlendirilmeye muhtaçtır.

Biyolojik insanlığın sonu, yalnızca bir biyolojik evrim aşamasının bitişi değil, aynı zamanda yeni bir varoluş biçiminin başlangıcı olabilir. İnsanlık, bu yeni dönemde, biyolojik kökenlerini korumayı mı seçecek, yoksa teknolojik bir varoluşa mı evrilecek? bu sorunun cevabı, büyük ölçüde insanlığın geleceğini nasıl görmek istediği ve bu geleceği şekillendirmek için hangi ahlaki ve sosyal ilkeleri benimsediğiyle ilgilidir. Geleceğin teknolojik dünyasında, biyolojik insanlığın yerini neyin alacağı, bugün alacağımız kararlarla belirlenecek gibi görünmektedir. Transhümanist bakış açısına göre, YZ ile birleşmiş bir insanlık, biyolojik sınırlamalardan kurtulmuş, hatta bu sınırlamaları aşmış bir varoluşa geçiş yapabilir. Bu bağlamda, YZ'nin sadece bir araç olarak değil, insanlığın evriminde yeni bir aşama olarak görülmesi mümkündür.

Kaynaklar

- Alberts, B., & Alexander, J. (2014). *Molecular Biology of the Cell*. Garland Science.
- Avcıoğlu, G. Ş. (2017). Emek, sibernetik ve toplum. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 37, 515-518.
- Bacon, F. (1999). *Novum Organum, Tabiatın Yorumu Ve İnsan Alemi Hakkında Özlü Sözler*. (Çev. Sema Önal Akkaş) Doruk Yayınları.
- Birgül, O. G. (2024a). On Disclosedness As The Primordial Phenomenon Of Truth In Heidegger. *FLSF Felsefe Ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 37, 45-60.
- Birgül, O. G. (2024b). Revisiting Evolutionary Naturalism: Challenging Misconceptions and Embracing interactionism. *Temaşa Felsefe Dergisi*, 21, 218-228.
- Boscher, S., & Cavrak, T. (2019). *Symbiotic Autonomous Systems White Paper III*. digitalreality.ieee.org.
- Bostrom, N. (2005). A History of Transhumanist Thought. *Journal of Evolution and Technology*, 1(14).
- Bostrom, N. (2014). *Superintelligence: Paths, Dangers, Strategies*. Oxford University Press.
- Bostrom, N., & Sandberg, A. (2008). *Cognitive Enhancement: Methods, Ethics, Regulatory Challenges*. 15(3), 311-341.
- Can, S. (2022a). *Transhümanizm ve İnancın Geleceği*. Tezkire Yayınları.
- Can, S. (2022b). Transhümanizmin Ölümsüzlük İddiasının Kelâm İlminin Varlık Anlayışı Çerçevesinde Kritiği. *Kader*, 20(2), 605-625.
- Cevizci, A. (2016). 17. *Yüzyıl Felsefe Tarihi*. Say Yayınları.
- Çelebi, E. (2020). Değer Kavramına İlişkin Kökensel Bir Çözümleme Denemesi. *İnönü Üniversitesi Kültür Ve Sanat Dergisi*, 6(2), 183-188.
- Çelebi, E., & Gültekin, A. (2020). Ontolojik Sınırların Belirsizliği: Yapay Zeka, Mit Ve Her (Aşk) Filmi Üzerinden Bir Değerlendirme. *İnönü Üniversitesi Kültür Ve Sanat Dergisi*, 6(1), 40-46.
- Dağ, A. (2020a). *İnansız Dünya Transhümanizm*. Ketebe Yayınları.
- Dağ, A. (2020b). *Tanshümanizm: İnsanın ve Dünyanın Dönüşümü*. Elis Yayınları,.
- Darwin, C. (2011). *The Origin of Species*. William Collins.
- Demircan, K. (2016). *Aşkın İnsan Üstün İnsana Karşı*.

- <https://khosann.com>. <https://khosann.com/askin-insan-ustun-insana-karsi/>
- Duralı, T. Ş. (2011). Canlılar Bilimi ve Evrim Sorununun Teşrihi. *Sosyoloji Dergisi*, 22, 455-471.
- Francesca, F. (2019). *Philosophical Posthumanism*. London: Bloomsbury Academic.
- Fuller, S. (2011). *Humanity 2.0: What It Means to Be Human Past, Present and Future*. Palgrave Macmillan.
- Günay, İ. E. (2023). Transhümanizm: İnsan Simülakrın Sonu. *Mevzu: Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 207-235.
- Güvenç, B. (2020). *İnsan ve Kültür*. Boyut Yayın Grubu.
- Habermas, J. (2003). *The Future of Human Nature*. Polity Press.
- Haldane, J. B. S. (1924). *Daedalus: Or, Science and the future*. E. P. Dutton.
- Harari, Y. N. (2016). *Homo Deus: A Brief History of Tomorrow*. Harper.
- Hayles, N. K. (1999). *How We Became Posthuman: Virtual Bodies in Cybernetics, Literature, and Informatics*. University of Chicago Press.
- Huxley, J. (1957). *New Bottles for New Wine*. Chatto & Windus.
- Işık, K. (1988). Biyoteknolojinin Ormancılıktaki Yeri Ve Önemi. *Orman Mühendisliği Dergisi*, 75(9), 2-7.
- Kass, L. (2002). *Life, Liberty, and the Defense of Dignity: The Challenge for Bioethics*. Encounter Books.
- Kurzweil, R. (2005). *The Singularity Is Near: When Humans Transcend Biology*. Viking.
- Marshall, G. (2000). *Sosyoloji Sözlüğü*. Bilim Sanat Yayınları.
- Max More, & More, N. V. (2013). *The Transhumanist Reader: Classical and Contemporary Essays on the Science, Technology, and Philosophy of the Human Future*. Wiley-Blackwell.
- Özcan, M. (2015). *Erkek akıl*. Ayrıntı Yayınları.
- Özizler, H. (2024). Yapay Zekânın Faydaları Ve Zararları Üzerine Bir Değerlendirme. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 11(104), 336-348.
- Pilsch, A. (2017). *Transhumanism: Evolutionary Futurism and the Human Technologies of Utopia*. University of Minnesota Press.
- Rose, N. (2007). *The Politics of Life Itself: Biomedicine, Power, and Subjectivity in the Twenty-First Century*. Princeton University Press.

- Rosi, B. (2013). *The Posthuman*. Cambridge: Polity Press.
- Savulescu, J. (2009). Genetic Enhancement: The Future of Human Evolution. *British Medical Journal*, 338, 178-180.
- Shelley, M. (1818). *Frankenstein; or The Modern Prometheus*. Lackington, Hughes, Harding, Mavor & Jones.
- Soyсал, T. (2021). CRISPR Genom Düzenleme Teknolojileri: Patentlenebilirlikleri Ve Covid-19 Salgınında Kullanımı. *Adalet Dergisi*, 1(66), 227-292.
- Şenel, A. (1995). Tek Nedencilik, indirgemecilik ve Biyolojizm. *Bilim ve Ütopya*, 15, 8-10.
- Türk, H. (2000). Biyolojik Evrim Kültürel Evrim İlişkisi İndirgemeci Olmayan Bir Yaklaşımla. *Türk Arkeoloji Ve Etnografya Dergisi*, 71, 37-44.
- Vita-More, N. (2011). Introduction to H+: Transhumanism Answers Its Critics in *Metanexus*.
- Wiener, N. (1948). *Cybernetics: Or Control and Communication in the Animal and the Machine*. Hermann & Cie.

Öz: Transhümanizm, insanın biyolojik sınırlarını aşarak teknolojik gelişmelerden yararlanıp kendi evrimini sürdürme arayışını temsil etmektedir. Bu düşünce, yapay zekanın (YZ) gelişmesiyle insanın geleceğinde merkezi bir rol oynayacağına inanmaktadır. Bu makale, bu bakış açısıyla, YZ'nin etkisiyle ortaya çıkan transhümanist algının biyolojik insanlığın sonunu getirip getirmeyeceği sorusunu incelemektedir. YZ'nin giderek artan yetenekleri, insan benliğinin ve kimliğinin ne anlama geldiğine dair köklü bir sorgulamayı beraberinde getirmiştir. YZ insanın üst bilişsel süreçleri olarak bilinen karar verme, öğrenme ve problem çözme kapasitesini aşma potansiyeline sahiptir. Bu bağlamda transhümanist düşünce, insanlık için insanlığın bir sonraki evrimsel adımı olarak görülmektedir. Ancak bu evrimsel sıçrama, aynı zamanda biyolojik insanın ortadan kalkma riskini de

beraberinde getirdiğine dair bir inanış gelişmektedir. Bu makale, bu süreci iki temel açıdan ele almaktadır: Birincisi, biyolojik insanın fiziksel varlığının yerini alabilecek olan teknolojik varlıkların yükselişi; ikincisi ise insan bilincinin dijital ortamlara aktarılması yoluyla biyolojik varlıktan bağımsız hale gelmesi durumudur.

Anahtar Kelimeler: Transhümanizm, biyolojik canlılık, posthümanizm, evrim, yapay zeka.

